

bet in paramentis violaceis; et ideo violaceus color mutatur in rubrum, dum Festum SS. *Innocentium* occurrit in Dominica. Hinc est, quod necessario debuisset Instructio regulam servandam tradere in Dominicis et Feriis privilegiatis, si nunquam ratione Sacramenti omitti deberet *Gloria* et *Credo*. Atqui nude et simpliciter excipit hos dies et de una tantum loquitur commemoratione, „si canterà la Messa conventuale coll' Orazione aggiunta del Santissimo Sacramento sub unica conclusione“; liquido patet, in reliquis nihil esse immutandum, nihil addendum et Missam celebrandam prout ejus ritus et qualitas exigunt.

11. Quaeri item poterit: num, si fieri debeat expositio vel repositio SSmi. Sacramenti *in aliqua Ecclesia infra octavam Festi Titularis aut Fundatoris*, quae gaudeat speciali indulto et privilegiatis adnumeretur, dici debeat Missa de infra octavam vel de die octava, an votiva potius de Sacramento? Ad hanc enodandam quaestionem discrimine est opus et attendendi sunt termini concessionis. Quatenus privilegium tam late pateat, ut excludat duplicia secundae classis ne dum translata sed etiam occurrentia ad instar octavae Epiphaniae; attento hujusmodi privilegio, non alia erit cantanda Missa praeter illam de octava vel de die infra octavam cum commemoratione Sacramenti. Nam si Instructio inter exceptos ponit integram octavam Epiphaniae, ob parietatem rationis excipi etiam debet octava, quae simili privilegio decoratur, quo illa gaudet. Audiendus *Cavalerius*, qui ad hunc Instructionis locum *num. 2.*, postquam dixerat: diebus omnibus, praeterquam in exceptis, Missam votivam de SSmo. Sacramento esse solemniter celebrandam, generalem postea regulam declarat: „nisi fortasse apud aliquam (*Ecclesiam*) concessum

haberetur Officium, quod, licet inferioris ritus ipsum sit, ex privilegio tamen excludit duplicia 1. et 2. classis, quo in casu facienda item foret Missa de die cum commemoratione Sacramenti“.

Eum sequitur *Tetamus in Appendice cap. 3. num. 83.* et merito quidem; nam si privilegium excludit duplicia primae vel secundae classis occurrentia, quae ex Ecclesiae instituto cadunt sub praecepto, potiori jure excludere debet Missam votivam, quae, licet dicenda sit de Superiorum mandato et pro publica causa, nihilominus ex Instructionis praescripto iisdem duplicibus locum cedit.

12. Secus vero dicendum si indultum sit ad instar privilegii, quo distinguitur Octava SSmi. Corporis Christi, quae admittit duplicia occurrentia sed non translata, nisi sint altioris ritus scilicet primae vel secundae classis; et in die octava excludit etiam dupl. sec. classis ac solummodo cedit Festo occurrenti primae classis, ut in propria rubrica declaravit S. R. C. in Ulyssiponen *13. Maji 1699 ad dub. 2. et 3.* Indultum hisce circumscriptum limitibus nequit ampliari: ideo si expositio vel repositio incidat *in diem infra octavam, Missa erit votiva de Sacramento; si vero occurrat in ipsa octava, erit de die octava cum commemoratione SSmi. Sacramenti sub unica conclusione.* Neque objicias, quod privilegium hisce terminis concessum eliminat ab octava Missas votivas et de requiem. Id verum est de Missis votivis privatis, non autem de Missis votivis solemnibus pro re gravi, praesertim si dicendae sint de Superioris mandato, ut illa est pro expositione et repositione quadraginta horarum. Attendantur igitur verba Indulti: et regula generalis sit, quod omitti debeat Missa votiva de Sacramento: et illa solemniter dici de octava vel de

die infra octavam cum commemoratione ejusdem sub unica conclusione, quoties privilegium omnino rejicit duplicia primae vel secundae classis occurrentia. Quod si Indultum admittat occurrentia, quamvis rejiciat translata, dummodo non sint primae vel secundae classis, impedimentum non erit, quominus solemniter celebretur Missa solennis de SSmo. Sacramento. Atque ita intelligenda est Instructionis Regula, quamvis explicite de hoc casu non loquatur, sed implicite eum comprehendit ob indentitatem rationis. Id adeo verum est, ut si contingat expositio vel repositio SSmi. Sacramenti infra octavam SSmi. Corporis Christi, Missa tamen dicitur *ad instar votivae solennis* cum unica oratione, licet in reliquis retineat ritum solennitatis: et in die media celebratur Missa de Pace in paramentis violaceis, nisi sit dies octava, quae cum respuat duplicia secundae classis, non admittit votivam ad formam Instructionis.

13. Hujusmodi autem Missa, quae pro expositione et repositione Sacramenti solemniter est celebranda, *post Nonam* esse dicendam jure censeo vel sit Votiva vel de Sancto vel de Octava privilegiata vel de Dominica vel de Feria. Nequeo assentiri *Cavalerio*, qui ad hunc locum haec habet: „Quid vero faciendum sit, quoties Missa votiva fieri non valet sed dicenda, ut supra, est Missa de die, superest perscrutari, et nos discedendum non esse credimus ab hora, postquam Rubricae talem Missam praescribunt esse dicendam; sed tunc praestabit, quod tardius recitetur hora competens, ut frequentior habeatur populi concursus, quam quod Missa ver. gr. Festi cantetur post Nonam“; siquidem Instructio expresse jubet Missam cantari debere *post Nonam*. Neque dicas regulam esse pro iis diebus, in quibus dicenda est Missa votiva de Sa-

cramento: nam de hora nil amplius dicit, nec ullam aut limitationem aut declarationem ponit, ut fuisset opus, si varianda esset, dum celebranda est Missa de die. Et revera congruit potius *hora Nona* quam *Tertia* vel *Sexta* solemnissimae illi functioni, quae adnexam habet Processionem cum magna populi frequentia, tam dum exponendum quam dum repouendum est Sacramentum. Praesertim quia in repositione plerumque cunctandum est, sacerque ritus cum Sacramenti benedictione non absolvitur, nisi post meridiem, ne, si citius fiat, contingat cessare in una Ecclesia, priusquam in altera initium habeat, quum ex Instituto nunquam sit intercepti.

14. Solemnitas Festi et sacrae actionis, populi etiam frequentia habentur plerumque ut causa sufficiens ad effectum limitandi regulam. Exemplum afferro, quod multam habet ad nostram speciem analogiam. In Ecclesia Guadicensi usus invaluerat celebrandi Missam solemnem in Festivitate Corporis Christi *post Nonam*, dein vero solennis indicebatur supplicatio. Quaesitum fuit: „An juxta Rubricas Missa Conventualis post Tertiam queat celebrari et post Nonam Processio fieri? *Et Sac. Congregatio* benigne indulsit, ut in Festo SSmi. Corporis Christi Missarum Solemnia post Nonam peragantur“. Contra vero, etsi eadem vigeret consuetudo quoad horam Missae et successivam Processionem per integram Octavam, eadem Sac. Congregatio respondit: „Infra Octavam SSmi. Corporis Christi et diebus duplicibus infra eam occurrentibus Missam post Tertiam celebrandam esse“. Quae discriminis ratio? Actionis solennitas in Festivitate Corporis Christi eam exigebat indulgentiam, praesertim quia magna populi frequentia, ut

solemni illa die ubique fit, Processionem comitabatur. Infra vero Octavam, etsi Processio fieret, forte non extra Ecclesiae ambitum, populus, qui conveniebat, longe minor erat; ideo ratio cessabat protrahendi Missam usque *ad horam Nonam*. At neque indulgentia neque discrimen habuissent locum, si semper et indistincte ratio quoad horam celebrandi Missam conventualem petenda esset a qualitate Missae, non autem quandoque a celebritate functionis, quae cum Missa jungenda est, et simul a populi frequentia. Certum porro est, quod Romae, quaecumque sit Missa, in Patriarchalibus, Collegiatis, Conventualibus Ecclesiis pro expositione et repositione Sacramenti, semper celebratur *post Nonam* et haec regula, utpote conformis Instructioni et praxi, ubique servanda videtur, quandoquidem circa meridiem, ut Romae fit, exponendum et reponendum est Sacramentum.

15. Diximus, *in diebus ab Instructione non exceptis* cantandam solemniter esse Missam votivam pro re gravi de SSmo. Sacramento, in qua, cum simul concurrant solemnitas et causae gravitas, dici debent tam *Hymnus Angelicus* quam *Symbolum*. Nec tamen cantanda est Missa, quae solemnitati Sanctissimi Corporis Christi assignatur; *sed altera, quae habetur in fine Missalis inter Missas votivas, sine tamen Sequentia*. Verum, excipe integram Octavam ejusdem solemnitatis, in qua, ubi contingat exponi vel reponi SSmum. Sacramentum (pro Oratione tantum quadraginta horarum, in aliis namque, si per illud Octiduum fiant, Missa dicenda est de currenti cum commemoratione Octavae, si de hac non fit Officium) solemniter Missa erit *de Octava*. Ita docet *Gavantus part. 2. tit. 14. num. 2.*, qui extendit regulam ad expositiones pro initio spiritualium exercitationum: „In primis

igitur illud est notandum, quod pro exponendo Sacramento in Altari pro initio quadraginta horarum vel spiritualium exercitationum, cantari debet Missa votiva de Sacramento, quae habetur circa finem Missalis, non autem festiva Corporis Christi (nisi infra Octavam ejusdem Festi casus accideret) et tempore Paschali addendum erit *Alleluja*, ut fit in aliis votivis Missis.“ Hanc autem doctrinam admisisse Sac. Congregatio videtur, cum habeatur inter *notanda quaedam generalia*, quae eadem Sac. C. indulsit ut adderentur *Rubricis peculiaribus Missalis Fratrum Minorum*.

16. Lex tamen, quae pro Ecclesiis Urbis dicta est et positivum praeceptum importat, *quoad alias Ecclesias non eandem vim habet, sed directionis loco haberi potest*, ita ut diebus illis, quibus vetitum a Rubricis non est solemniter celebrari Missas votivas pro re gravi, liceat votivam de SSmo. Sacramento pro expositione et repositione cantari, si expositio fiat ut Romae, praecedente Missa, in qua consecratur alia Hostia, praeter illam Sacrificii, pro solemniter expositione. Neutrum tamen necessario; sed, quin ulla laedatur lex, poterit Sacra Hostia in Tabernaculo asservata sine ulla praecedente Missa exponi. Si haec vero celebranda sit, haud opus erit, ut de Sacramento dicatur, sed aequae poterit alia cantari de die cum commemoratione Sacramenti sub unica conclusione, quamvis magis congruit, ut votiva dicatur, dum licet. Hinc patet, votivam de SSmo. Sacramento etiam extra Urbem non ex peculiari Instructionis praescripto, sed ex generali Rubricarum lege haud posse singulis indiscriminatim diebus solemniter cantari sed excipi debent dies omnes in Instructione enumerati, quibus et accensenda etiam sunt Festa solemnioris ritus, quae juxta parti-

cularia Calendaria celebrantur in Ecclesiis, in quibus fit expositio quadraginta horarum.

17. Quatenus vero extra Urbem pro expositione et repositione Sacramenti celebretur tantummodo Missa votiva de eo et non alia conventualis de die, quod intelligendum etiam est de illis Urbis Ecclesiis, in quibus non est onus Missae conventualis; quaeri potest: num addenda sit commemoratio de currenti? Audiendus hac de re *Meratus ad Rubric. Missalis part. 1. tit. 4. num. 44.* Observat *Bissus* (litt. O. num. 7. §. 7. *cum Guyeto* lib. 4. cap. 21. quaest. 12.): „quod in Missis solemnibus pro re gravi aut pro publica Ecclesiae causa a Rubrica non praecipitur Oratio de Officio diei, quia supponitur hanc Missam esse cantandam praeter Missam conventualem, quae cantanda est de Officio diei. Caeterum si sola Missa pro re gravi cantaretur, satis probabiliter idem *Guyetus* Caeremoniali Monastico in *haerens lib. 4. cap. 13. num. 8.* ait, „quod in dicta Missa votiva pro re gravi in dicto casu facienda esset commemoratio diei currentis et aliae commemorationes, quae fierent in Festo solemniter, nempe de Dominica, de Octava privilegiata, de Feria majori occurrenti.“ Sequitur etiam ex hoc, ut observat *Bissus*, „quod in Missa votiva, quae cantatur pro expositione et repositione SSmi. Sacramenti in Oratione quadraginta horarum, si cantetur sola Missa de eodem, tunc, praeter Orationem votivam de Sacramento addenda esset Oratio de Officio illius diei currentis.“ *Hujusmodi autem sententia plusquam vim privatae opinionis modo habet*, postquam S. R. C., instante ejusdem Sac. Congregationis Secretario, ad illius normam conformanda esse Rescripta jussit, dum conceduntur Missae votivae solemniter pro iis Ecclesiis,

quae non habent onus Missae conventualis.

18. Ne quis tamen sit, qui existimet posse privilegium celebrandi Missam votivam de Sacramento extendi etiam ad Dominicas et Festa secundae classis, innixus Decreto S. R. C. in una *Ordinis Minorum de Observantia Reformatorem S. Francisci die 27. Martii 1779*; siquidem proposito dubio: „An Missae votivae solennes pro re gravi vel publica Ecclesiae causa cantari possint in Dominicis 1. et 2. classis et in Festis duplicibus 1. vel 2. classis necnon in Feriis, Vigiliis et aliis diebus privilegiatis Officia primae vel secundae classis excludentibus?“ — respondit: „Negative in duplicibus 1. class., Dominicis 1. class. Feriis Cinerum et Majoris Hebdomadae, Vigiliis Pentecostes et Nativitatis Domini, in reliquis Affirmative,“ ut etiam alteri, quod praecise est de Missa solemniter pro expositione quadraginta horarum, et habetur inter *notanda quaedam generalia ad Missale Fratrum Minorum*: „si vero accidit (*expositio*) in Festo primae vel secundae classis, tunc in Collegiatis vel duae cantentur Missae, una de Festo seu Dominica post Tertiam, altera votiva de Sacramento post Nonam, vel una cantetur de die cum commemoratione SSmi. Sacramenti“ 13. Febr. 1666. Quod postremum Decretum si obtineret, posset haec Missa votiva solemniter cantari etiam in duplicibus et Dominicis 1. vel 2. class. *Neutrum tamen prodest*.

19. Ad Decretum illud *anni 1779* quod attinet, notandum est, quaestionem eam esse, quam certa Rubricarum littera non dirimit, quaeque potius ab usu, circumstantiis et auctorum sententiis non ubique necessario servandam regulam nanciscitur: nil proinde mirum, si Sacra Congregatio generali quaesito de Missis votivis

solemniter pro re gravi et publico Ecclesiae bono celebrandis, generali responso diebus omnibus posse edixit, exceptis tantummodo Festis et Dominicis primae classis, Feriis Cinerum et Majoris Hebdomadae, necnon Vigiliis Nativitatis et Pentecostes. Urgent enim quandoque gravissimae causae, votum, puta, a communitate emittendum vel persolvendum, Processiones ab Episcopo indictae, universo conveniente Clero cum Magistratu et Populo ad divinum praestolandum auxilium in maximis calamitatibus et angustiis, quae communitatem premunt, preces pro salute Principis aut totius Reipublicae, gratiarum actiones pro acceptis beneficiis et similes, quae non ita frequentes sunt et, dum occurrunt, ut plurimum nequeunt differri. Ad has respexisse Decretum videtur, quia, ut alias Sac. Congregatio responderat: „res gravis est, si propter pluviam petendam, pro serenitate, pro quacumque necessitate, pro Principe infirmo et similibus ab Episcopo et universo Clero et Civitate Missa votiva solemniter celebratur cum interventu Magistratus et Populi.“ *In Placentina 19. Maji 1607 ad Dub. 14.* Concordant Liturgici Scriptores. *Gavantus part. 1. tit. 4. num. 3. litt. O:* „Pro re gravi . . . . poterunt cantari Missae votivae etiam in Festis non majoribus“, et *Meratus ibi §. XI. num. 54:* „Praedictae Missae votivae solennes pro re gravi vel publica causa dici possunt in omnibus Festis etiam duplicibus, dummodo non sint primae classis.“ Ita etiam *Guyetus, qui lib. 4. cap. 21. quaest. 6. §. quinto,* vix excipit Festivitates sollemnissimas.

20. Longe autem secus respondisset Sacra Congregatio quaesito non universali sed speciali et relativo ad *Missam pro expositione et repositione Sacramenti celebrandam; cum positiva lex sit, quae eam prohibet cele-*

brari in duplicibus secundae classis. Nec quaerenda est discriminis ratio, dum lex urget, quae positivam in praecepto limitationem ponit. Id adeo verum est, ut idem *Guyetus, qui loc. supra citat.* quoad alias Missas solennes votivas pro re gravi et publica Ecclesiae necessitate vix excipit sollemnissima Festa, motus exemplo Missae ferialis, quae celebratur in *Festo S. Marci et diebus Rogationis,* etiamsi sollemniores ritus Festa occurrant, uno tantum excepto *die Sancto Paschae;* agendo postea de Missa votiva celebranda *in expositione SSmi. Sacramenti* excipit duplicia 1. et 2. classis: „Quod si occurrat Festum vel Dominica 1. vel 2. classis, Missa sollemnis erit de die cum commemoratione SSmi. Sacramenti.“ Et revera hac in occasione Missa votiva celebratur non ex Rubricarum praescripto, quod si attendendum foret, eadem locum non haberet in duplicibus et Feriis quibuscumque privilegiatis, sed ex positivo peculiari praecepto, quod explicat eam Missam esse pro re gravi: quamobrem limitationibus in praeceptiva lege contentis standum omnino est. Ex his consequitur, *quod neque extra Urbem licet Missam votivam celebrare pro Sacramento exponendo vel reponendo in duplicibus 1. et 2. classis aliisque diebus, in quibus vetitum est fieri de duplici vel semiduplici.* Non enim putandum est longe majori privilegio uti debere Ecclesias extra Urbem eo, quod competit Ecclesiis Urbis pro sollemnissima expositione quadraginta horarum.

21. Quid de altero Decreto *anni 1666* dicam? Nullam prorsus vim habet post legem latam a *Clemente XI,* quae jubet in duplicibus et Dominicis 1. et 2. classis, ubi est onus Missae conventualis, unicam celebrandam esse Missam de currenti cum commemoratione Sacramenti. Illi Decreto occa-

sionem dederat doctrina *Gavanti, qui ad Rubricas Missalis part. 2. tit. 14.* totidem fere verbis hanc suam exposuerat sententiam: nec ambigo, tunc potuisse pro lubitu vel duas Missas celebrari, scilicet alteram de die alteram votivam vel unam tantum de die cum commemoratione Sacramenti: modo vero non amplius licet et suggillandus *Meratus, qui, cum sua in Gavantum commentaria scripserit, multo post editam Instructionem Clementinam,* quam et ipse per extensum producit, nihilominus haud notat, ut fieri opus erat, Decretum illud et *Gavanti* Doctrinam attendendam non esse post novam regulam in Instructione contentam. Quod vero magis est, ipse *Decretum anni 1666* producit et, ac si esset in viridi observantia, magis etiam extendit, de suo haec verba adjiciens: „Et haec regula observanda etiam est pro diebus, in quibus prohibetur fieri de Officio duplici vel semiduplici.“ Unde sequeretur, posse votivam Missam de Sacramento celebrari feria 4. Cinerum, Feriis Majoris Hebdomadae, Vigiliis Nativitatis et Pentecosten, quod est omnino falsum. Quamquam longe, antequam prodiret *Decretum anni 1666,* dum *Gavantus* suas ad Rubricas adnotationes exarabat, „in Capella Pontificia et majoribus Urbis Ecclesiis in Dominicis et duplicibus 1. et 2. classis unica celebrabatur Missa de die cum commemoratione Sacramenti“; *loc. cit.* At etiam magis miror, *Meratum* ampliasset cum Decretum Sac. Congregationis tum *Gavanti* doctrinam, licet non ignoraret *Clementinam Instructionem* tanti a recentioribus fieri, ut eadem hac in parte ceu legem generalem habeant. En ejus verba *part. 1. tit. 4. num. 14.* circa finem: „Ex dispositione contenta in praefata Instructione inferunt communiter recentiores, non posse celebrari Missam sollemnem votivam pro re gravi in diebus 1. et 2. classis.“

22. Concludendum igitur iis, quibus incumbit onus Missae conventualis in Ecclesiis Urbis, liberum non esse, occurrentibus Dominicis et festis 1. et 2. classis, duas cantare Missas de die scilicet et de Sacramento, *sed eosdem teneri ad unam solummodo de die cum commemoratione Sacramenti, quae regula servari debet etiam extra Urbem,* ne, ut supra notatum est, quod ex vi legis vetitum in Urbe est, licitum extra Urbem, ampliando privilegium, censeatur. Diebus vero ab Instructione non exceptis in Ecclesiis Collegiatis ac aliis, quibus onus incumbit Missae conventualis, cantandae sunt duae Missae, scilicet de Dominica, Festo, Vigilia aut Feria occurrente et altera votiva. Quod si ex Rubricarum praescripto eadem die plures occurrant Missae conventuales, puta de Festo et Feria, de Festo et Vigilia, omnes horis competentibus celebrandae sunt, et votiva de Sacramento, quae nihil habet commune cum Officio, postremo loco amandanda. Quatenus vero Missa de die celebranda sit *post Nonam,* putat *Cavalerius* hanc dici posse *post Sextam* et votivam *post Nonam.* Non videtur tamen repugnans, quod servetur regula et utraque Missa *post Nonam* celebretur, dummodo ultimo loco sit illa de SSmo. Sacramento. Imo ita fieri oportere dixit *S. R. C. in una Urbis 22. Maji 1700.* Quaerebatur: qua hora celebrandae essent Missae de Feria et de Vigilia conventuales, dum, occasione expositionis quadraginta horarum, celebranda etiam erat *post Nonam* Missa votiva contra paganos. Et *S. R. C.* respondit: „ambas *post Nonam* esse celebrandas, ita tamen, ut Missa votiva contra paganos ultimo loco celebretur.“ Eadem ratio militat quoad Missam votivam de Sacramento in diebus expositionis et repositionis.

23. Pertinent haec ad Ecclesias, quae

habent onus Missae conventualis: *in aliis satis est, ut una cantetur Missa vel de die vel votiva de Sacramento* juxta regulam in *Instructione* traditam, quae ad omnes indiscriminatum dirigitur et comprehendit Ecclesias tam Saecularium quam Regularium: „e tutto ciò si osserverà inviolabilmente in tutte le Chiese tanto de' secolari, che de' Regolari.“

24. Quaeri hic potest: num eadem servanda sit regula *in aliis solemnibus expositionibus*, quae per annum fiunt, si contingat Missam celebrari pro expositione vel repositione? Petenda videtur decidendi ratio a causa, ob quam, jubente vel permittente loci Ordinario, fit expositio. Nam si *pro publico Ecclesiae bono* gravique causa vel ad implorandum divinum auxilium in urgenti aliqua necessitate solemniter id fiat, eadem concurrat ratio, quae obtinet in Oratione quadraginta horarum. Quamobrem non dubitarem posse Missam solemnem de Sacramento celebrari, servatis tamen forma, exceptionibus et limitationibus *Clementinae Instructionis*. *Quatenus vero fiat expositio vel ex devotione vel ex Instituto vel ex pia aliqua foundatione vel ex aliqua quavis privata causa*, locum non habere Missam votivam puto. Et revera delata ad Sac. Rit. Congregationem quaestione: „num occasione Processionis, quae qualibet Dominica tertia cujuslibet mensis fieri consueverat cum SSmo. Sacramento, Missa votiva de eodem celebranda esset, an potius de die cum commemoratione Sacramenti?“ responsum fuit: „Missam in dicto casu celebrandam esse de Dominica seu de Festo duplici, si illa die occurrat, cum commemoratione SSmi. Sacramenti ad formam Rubricarum“ 6. Decembris 1653. Haud absimile est alterum *in una Galliarum ad dub. 12. sub die 20. Decembris 1692* ac tandem novissime

in *Bracharen. sub die 10. Septembris 1796* proposito dubio: „An in Dominica infra octavam Corporis Christi aut alia designata per annum, in quibus recitatur Officium ritus duplicis et solet fieri Processio SSmi. Sacramenti per diversas Parochias et Ecclesias Civitatis, ut in Festo Corporis Christi, et certum ac designatum diem habet, cum concursu populi ejusdem Parochiae, debeat Missa celebrari pro re gravi de SSmo. Sacramento post Nonam vel dici de Dominica aut Festo cum commemoratione SSmi. Sacramenti?“ S. C. respondit: „Missa dici debet de Dominica aut Festo occurrente cum commemoratione SSmi. Sacramenti.“

25. Hanc distinctionem communiter amplectantur Rubricistae et hoc pacto conciliantur Decreta, quae specietenus inter se pugnantia videntur aut *Clementinae Instructioni* minus conformia. Siquidem ex laudatis Decretis ac aliis, quae jubent, in Missa solemniter coram Sacramento exposito faciendam esse commemorationem de eodem post omnes alias commemorationes de praecepto, ut suo apte loco videbimus, generalis exurgit regula, *quod expositio Sacramenti ex se non est causa sufficiens cantandi Missam votivam in duplicibus aliisque diebus per Rubricas inhibitis aut omittendi in Missa solemniter de die commemorationes occurrentes et a Rubricis praescriptas, nisi expositioni adjuncta sit causa gravis vel publicum Ecclesiae bonum*. Decreta igitur, quae cum *Instructione Clementina* haud convenire videntur, non disponunt de Sacramento exposito pro Oratione quadraginta horarum aut pro re gravi et causa publica, sed agunt de communibus Eucharistiae expositionibus, in quibus deest potissima illa ratio, quae petenda est a re gravi et causa publica. Quamobrem in his, quamvis Missae tam privatae

quam solennes admittant commemorationem de SSmo. Sacramento post alias de praecepto, nec una tamen solemniter votiva de eodem dici licite poterit, nisi in iis diebus, in quibus Rubrica eandem celebrari permittit. *Cavalerius tom. 4. cap. 7. Decret. 37 et 38. Tetamus in Appendic. cap. 2. artic. 5. num. 22.*

26. Quoniam vero *Guyetus lib. 4. cap. 21. quaest. 2.* causam privatam et particularem ad praedictas Missas votivas celebrandas validam putat, sed longe melius alii exposcunt rem gravem, quae saltem Communitatem tangat aut majorem ejus partem; hinc *Cavalerius* licet, ut supra vidimus, conveniat, quod non in omnibus expositionibus fas sit Missas cantari votivas SSmi. Sacramenti, sed in illis tantummodo, in quibus simul causa gravis concurrat, regulam postea ampliat et innixus Decreto *anni 1666* alias relato, quod approbat hujusmodi Missam votivam, quoties Sacramentum exponitur pro initio spiritualium exercitationum, quibus non universus populus vacare debet aut major ejusdem pars, sed convenit plerumque aut aliqua tantum Congregatio aut Collegium, ideoque Communitatis et populi pars minima: censet tanto cum rigore causam gravem non esse accipiendam; „Idcirco, *concludit*, ubi circumstantiae expositionis unitur gravis causa aliqua — quae non particularem personam praecise tangat, sed plures aut Congregationem vel Collegium, scrupulis insistendum nimis non est in admittendis, ut supra, Missis votivis solemnibus SSmi. Sacramenti“; *tom. 4. cap. 7. dec. 33. num. 5.* Dubitarem ego: num haec opinio ultro sit amplectenda; ea siquidem admissa, quae causam gravem in omnibus casibus agnoscit, praeterquam si expositio fiat pro particulari persona, facile evenire posset, ut quisque pro lubitu eandem

extenderet ad casus omnes, iis non exceptis, in quibus nulla causa gravis occurrit vel illa tantum non desit, quae particularis est, non unius Congregationis aut Collegii, sed aliquarum personarum, puta unius familiae, quae expositionem exposcat pro privata ejusdem familiae necessitate, quod certe vitandum est. Hinc Episcopi liberales nimis esse non debent, nec toties quoties publicas Sacramenti expositiones permittunt, fas sibi censeant indulgere simul Missam votivam de Sacramento: sed eam tantummodo celebrari concedant, si causa gravis saltem alicujus Communitatis illam efflagitet.

27. Priusquam finem imponam, quoniam pluries facta mentio est *Decreti diei 13. Februarii 1666*, ut quisque intelligat, tantam non esse auctoritatem ei concedendam, quantam obtinent *Sac. Rit. Congregationis Decisiones*; opportunum est hic adnotare, illud potius, quam regulam, monitum exhibere additum peculiaribus Rubricis Fratrum Minorum, Rubricis tamen a Sacra Congregatione adprobatis non insertum. Unde jure colligimus, noluisse S. R. C., quae extra Rubricas sunt absolute adprobare, sed, ut adderentur, permisisse, non aliam iisdem auctoritatem concedendo, praeter illam, quam obtinent fontes, ex quibus eadem sumpta sunt. Porro Decretum illud, quod *Meratus* legit in *Indiculo Decretorum ad Missale Romanum sub num. 426. et Cavalerius tom. 4. cap. 7. Decret. 33.* ex tribus articulis ejusdem moniti compactum est. Hi vero desumpti sunt ex *Titulo XIV*, quem *Gavantus* componit, addendum *partii secundae Rubricarum Missalis Romani*, ut regulas quasdam proponat servandas in Missa, quae celebratur coram Sacramento exposito. Articuli autem sunt, qui sequuntur: „7. Quando exponitur Sacramentum in Altari pro

inilio quadraginta horarum et spiritualium exercitationum, cantari debet Missa unica de Sacramento, quae habetur circa finem Missalis, non autem festiva Corporis Christi (nisi intra octavam ejusdem Festi casus accideret) et tempore Paschali addendum Alleluja, ut fit in aliis Missis votivis; 8. dicitur una tantum Oratio cum Gloria, Credo et Praefatione de Nativitate, quia solet esse publica causa, non autem privatis Missis haec conveniunt; 9. si vero accidit in Festo 1. vel 2. classis vel in Dominica privilegiata 1. vel 2. classis, tunc in Collegiatis vel duae cantentur Missae, una de Festo seu Dominica post Tertiam, altera votiva de Sacramento post Nonam, vel una cantetur de die cum commemoratione SSmi. Sacramenti. Exscripta in eo monito sunt haec eadem *Gavanti* verba et recitentur solummodo quae sequuntur ad postremum articulum: „quod Romae fit (scilicet una cantatur Missa de die cum commemoratione Sacramenti) in Capella Papae in prima Dominica Adventus et in aliis Festis solemnibus in aliis Ecclesiis majoribus Urbis“; *loc. cit.* Adnotanda haec erant, ut quisque videat planeque intelligat, Decretum a *Merato* et *Cavalerio* relatum seu potius ex tribus articulis *Gavanti* compactum et ab aliis Rubricistis admissum et laudatum, genuinae lectioni esse restituendum, neque eidem plus auctoritatis esse tribuendum, quam obtinet simplex monitum desumptum a sententia Auctoris ceteroqui clarissimi sed privati, quod S. R. C. addi permisit Rubricis ab eadem S. C. adprobatis, sed extra easdem.

§. XIII.

»Nel giorno medio, oltre la Messa »Conventuale, si dovrà cantare dopo »Nona la Messa votiva pro pace, o »altra, che verrà comandata da Nostro »Signore; secondochè sarà espresso

»nella lista delle quarant' ore con la »medesima eccezione dei giorni sud- »detti, e con la medesima regola circa »l' Orazione.«

1. Quae traditae sunt regulae pro missa votiva SSmi. Sacramenti celebranda in die expositionis, locum sibi vindicant etiam in alia, quam Instructio jubet cantari intermedio die vel pro pace vel pro alia necessitate causaque publica, ut a Praesidibus notatum fuerit in tabella, quae bis in anno publici juris fit, scilicet die Sancto Pentecosten et Dominica 1. Adventus, quaeque ex ordine exhibet Ecclesias, in quibus per turnum solemniter expositio fieri debet. Haec, ut illae, celebranda est ad instar votivae solemniter iis diebus, in quibus licet, non item in aliis, quae juxta praecedentem sanctionem excipiuntur. Nec propterea, si fas non sit votivam dicere, prorsus est omittenda ejusdem commemoratio, sed addenda Missae de currenti. Cum enim *Instructio* hanc velit „colla medesima eccezione de' giorni suddetti, e colla medesima regola circa l'Orazione“ simul praecipit, quod si occurrat Festum aut Dominica 1. vel 2. classis sive alia dies ex supra recensitis, dicenda non erit Missa votiva pro pace vel alia, quae, praecipiente Pontifice, fuerit indicta, sed Missa ejus loco celebretur de die cum additione Orationis pro pace aut pro altera Ecclesiae necessitate sub unica conclusione. Diximus, pro pace aut altera necessitate, quia, quaecumque sit praecipit, semper in casu impedimenti commemoratio illa adjicienda erit, quae supplet vices Missae votivae, quae dici deberet, nisi ritus diei obstaret. Sicuti ergo in diebus expositionis et repositionis, si celebretur in diebus exceptis, Missae de currenti additur Oratio de Sacramento, ita a pari Oratio de pace vel pro alia necessitate addenda erit Missae de die, si Missa

votiva praecipit in exceptis nequeat celebrari, quae tamen, nisi obstaret exceptionis impedimentum, celebrari deberet. Haec autem sanctio respicit Ecclesias, quibus onus incumbit Missae conventualis: idcirco votivam praecipit „post Nonam oltre la Messa conventuale.“ *In aliis vero haec tantum in praeepto est vel alia de currenti in diebus exceptis cum ejusdem commemoratione.*

2. Bene autem Instructio jubet „la Messa votiva pro pace, o altra, che verrà comandata da Nostro Signore“; non enim eadem perpetuo celebranda est Missa votiva, quae ad Pontificis placitum, juxta ingruentes necessitates et temporum vicissitudines, in aliam commutari solet. Olim dicebatur *contra Paganos*, ut colligimus ex Decreto supra relato, cui suffecta fuit altera *pro pace*, quam modo dicimus. Si magis urgeat alia necessitas, alia dicenda erit, ut Pontifex jusserit, quae magis congruat necessitati, ex illis propriis, quae in fine Missalis habentur, sin minus, illa, quae inscribitur *pro quacumque necessitate.*

3. *Haec quoad Urbem. In aliis vero Ecclesiis diversarum Dioecesium* lex non obligat, etiamsi in iisdem fiat Oratio quadraginta horarum, ideo non erit necessario intermedia die solemniter celebranda Missa votiva pro quacumque necessitate vel pro aliqua in specie, quae magis urget, dummodo habeat Missam propriam inter illas, quas habemus ad calcem Missalis. Id autem non erit in facultate et arbitrio Rectorum Ecclesiarum, sed, quemadmodum Romae Summus Pontifex, ita Episcopi in propriis Dioecibus poterunt unam alteramve praecipere vel saltem, ut celebretur, concedere. Quod si haec in Collegiatis aliisque Ecclesiis, quae habent onus Missae conventualis, celebretur, non ideo omittenda est Missa de die, imo

et plures etiam dicendae sunt, si cum Officio diei concurrat FERIA aut VIGILIA, obligatione petita non ex *Instructionis Clementinae* regula, sed ex lege Rubricarum, quae indifferenter afficit omnes Ecclesias.

4. Quaestionem sibi proponit *Cavalerius cap. 7. Decr. 33. num. 3*: An, si fiat tantum Missa de die, addenda sit Collecta de SSmo. Sacramento? et postquam eam, sequendo *Instructionis* regulam, „Affirmative“ resolvit relate ad Missas expositionis et repositionis, quoad hanc de ingruente necessitate haec habet: „In die autem medio, si dicatur Missa de die cum Collecta de ingruenti necessitate, haud convenit addi alteram de Sacramento, quia Missae hujusmodi unam tantum possunt Orationem et minus decens est, Collectas plurimas uni Orationi jungeri in Missis solemnibus. Quod si in die medio cantetur Missa de necessitate sive de re gravi, ob quam fit expositio, utique addenda erit Oratio de Sacramento, cum de hoc in tali casu non cantetur Missa altera et commemoratio SSmi. Sacramenti faciendae sit in Missis omnibus, quae dicuntur occasione expositionis.“ Quum autem Scriptor hic agat de Ecclesiis extra Urbem, in quibus *Clementina Instructio* vim directivam habet, non coactivam, optassem, ut melius declarasset hanc suam doctrinam. Nam si loquitur de Missa de die celebranda in diebus exceptis loco votivae, bene stat, quod unica tantum Oratio addatur pro ingruenti necessitate, quae alias foret celebranda. Si vero sit de Missa currenti in aliis diebus, in quibus non prohibentur votivae, quid vetat, quaeso, ut simul Oratio addatur de Sacramento et Collecta de ingruenti necessitate? Romae vero haec distinctio aut declaratio locum non habet, quia Missa pro pace dicenda est ex praeepto, nisi occurrant dies excepti: